

MEDDELELSE
OM TO KUFISKE MYNTFUND

AV

B. HARTMANN

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKABS SKRIFTER 1913. NR. 4

AKTIETRYKKERIET I TRONDHJEM
1914

I løpet av sommeren 1913 blev der gjort to, hvert paa sin maate merkelige kufiske myntfund i det nordlige Norge. Det første av disse fandt sted paa gaarden Holte i den øvre del av Orkedalen, der er beliggende ca. 130 meter over havet paa en forholdsvis vid terrasse, som skraaner brat ned mod hoveddalføret og i en afstand av omtrent 3 kilometer fra Svorkmo. Da man i utmarken i kort afstand fra gaardens huse (omtrent 200 meter) skulde grave en grøft i en myr, som i tidligere tider har været meget bløt, men nu ved drænering er blitt adskillig utørret, stødte man i omtrent en halv meters dybde paa 58, for en større del hele og vel konserverte sølmynter, alle med kufiske indskrifter (dirhem). Da der i 1905 paa samme gaard fandtes en enkelt lignende mynt, er der grund til at tro, at det oprindelig nedlagte fund har omfattet flere mynter, som man ikke har fundet. Professor A. SEIPPEL, der velvillig har paatat sig det hverv at tyde indskrifterne, uttaler efter en foreløbig gennemgaaelse at næsten alle mynterne har kunnet bestemmes, og at de faa tvilsomme, forsaavidt ikke hele indskriften er bortslidt, forhaabentlig vil kunne tydes ved nøiere granskning.

Saavidt man allerede kan se, ligger alle disse mynters prægningstid mellem aarene 280 og 339 efter hedsjra (= 893—950 efter Kr.). Derimot findes intet som peger paa en bestemt tid da mynterne er blitt nedlagt i jorden. Man kan dog med sandsynlighed slutte, at dette har fundet sted i den senere del av det 10de aarhundrede. Holte maa have været beboet længe før denne tid, og det er derfor muligt, at skatten har tilhørt den daværende beboer av gaarden.

De fleste av mynterne er præget av de Samanidiske fyrster i Transoxanien, Ismail ibn Ahmad, Ahmad ibn Ismail, Nasr ibn Ahmad og Nuh ibn Nasr, de allerfleste av Nasr ibn Ahmad (301—331 e. H.), altsaa mellem aarene 913 og 943 efter vor tidsregning. Samaniderne var et persisk fyrstedynasti i det 10de aarhundrede, hvis rike omfattede Transoxanien med flere landstrækninger og hadde Bochara, som dengang var et af knudepunkterne for verdenshandelen, til hovedstad. Av de fyrster,

hvis navn er repræsenteret i fundet er Ismail ibn Ahmad dynastiets kraftigste og mest grundlæggende personlighed, og under Nasr ibn Ahmad stod riget paa sit høieste (ibn = søn). Nasr kaldtes Emir Said d. e. den lykkelige, Nuh havde tilnavnet Emir Hamid d. e. den prisværdige. Ismail og hans efterfølgere kaldte sig blot emirer og anerkjendte ogsaa kalifens overhøiheid, men var i virkeligheden uafhængige. Folket stod under disse fyrster forholdsvis høit i velstand og kultur og rigets blomstringstid varede meget længe. De mange fundne mynter viser ogsaa, at der under Samaniderne har været drevet en livlig handel gennem Rusland med landene ved Østersjøen og kaster interessante lys over vikingetidens kulturforbindelser. Handelen foregik pr. kontant og de arabiske mynter toges som et godt betalingsmiddel.

De av de ovennævnte fyrster prægede mynter hører til dem der hyppigst findes i Rusland og de skandinaviske lande, men de fleste av dem der tilhører nærværende fund er hidtil ikke fundet her i landet. En del av dem synes at være meget eller temmelig sjeldne, og enkelte er maaske unica. Blandt andre er der navnlig en særdeles interessant mynt fra byen Suwar i det gamle bulgarske rige ved Volga, der er præget i 338 efter H. Volgabulgarerne indehadde et mægtigt rike, der bestod lige til Mongolernes fremtrængen, og var et driftigt handelsfolk med karavaneforbindelser i alle retninger. Navnlig hadde de livlig forbindelse med Araberne. Fra Araberne har man ogsaa talrike beretninger om dem. Gjennem deres land førtes pelsværk, skind og andre varer fra det fjerne Norden, medens Araberne, som kom søndenfra og drog videre østenfor det Kaspiske hav, førte med sig tøier, smykker og lignende varer. Det er ikke urimeligt at nærværende funds mynter er kommet til Norden ad denne vei. Det maa nemlig ansees for givet, at de i hvert fald er kommet østenfra. I 922 antok Volgabulgarerne Islam. De av dem prægede mynter er nærmest imiterte efter de almindelige kufiske og danner en klasse av disse.

Nogle faa av mynterne skriver sig fra de samtidige abbasidiske kalifer.

I det hele er fundet særdeles interessant og rikholdigt. Her i landet er noget lignende fund ikke gjort før. Det eneste som kan komme op imod det i betydning er fundet paa Eikr i Buskerud, der blev gjort i 1834. Foruten andre guldgenstande var der i dette ogsaa nogen guldmynter fra de ældre abbasidiske kalifers tid, men i antal overgaar Holtefundet alle de andre.

Det andet fund gjordes under arbeide med tilstødende vei for en bro over Hertenelven i Søvik i Alstahoug hered i Helgeland, nær elvens utløp og omtrent 4 km. nordenfor Alstahoug kirke. Mynterne, hvis antal var 17 mere eller mindre hele,

fundtes samlet, omtrent $\frac{1}{2}$ meter under terrænoverflaten og 5 meter over middels vandstand i sjøen. Rundt omkring mynterne, der fulgte med et spadekast, fandtes rester av træ, hvilket tyder paa at de har ligget i en kasse eller beholder av træ, som i tidens løp er smuldret hen. En liten stang av sølv fandtes liggende sammen med mynterne. Den kan muligens ogsaa ha tjent som betalingsmiddel. Desværre er næsten alle disse mynter i en mere eller mindre daarlig forfatning. Det meste er nemlig bortslidt eller bortrustet. De fleste av dem kan dog bestemmes nogenlunde og viser sig at være Samanidemynter av den mere almindelige art. De synes at være blit præget imellem aarene 283 og 320 efter H. (= 896 og 932 efter Kr.). Man kan derfor nærmest antage, at de er kommet hid til landet noget tidligere end Holtefundet. Om nedlægningstiden gjelder det samme som er sagt om Holtefundet. Rimeligvis er Hertenfundet nedlagt nogen aar før, men herom kan intet bestemt siges. Grunden til at disse mynter er saa daarlig konserveret, sammenlignet med dem der hører til Holtefundet, tør være, at de sidste nærmest maa siges at ha ligget i myrvand, hvorimod Hertenfundet fandtes liggende i lerblandet muldjord.

Medens interessen ved Holtefundet især knytter sig til den omstændighed at man, som nævnt, aldrig før i vort land har fundet saa mange kufiske mynter nedlagt paa et enkelt sted og derhos uden at være blandet med andre slags mynter, er Hertenfundet navnlig merkeligt paa grund av findestedets nordlige beliggenhed. Man kan av disse fund drage den slutning man ogsaa ellers er kommet til, at der ogsaa i vort land i vikingetiden har været nedlagt depoter av kufiske mynter.

Begge fund er i sin helhed erhvervet for Videnskabsselskabets myntsamling, som derved har faat en særdeles værdifuld tilvækst.

Det er hensigten senere i selskabets skrifter at offentliggjøre en fuldstændig katalog med beskrivelse av alle de enkelte mynter i begge fund. Denne katalog vil bli forfattet av professor A. SEIPPEL og saaledes indeholde de resultater, hvortil han er kommet ved sine undersøkelser av mynternes indskrifter.
